

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Mars 1867, kl. 11 f. m.

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Betänkande, i anledning af väckt förslag om landtränteriemedlens förräntande och tillhandahållande för allmänna rörelsen.

Under återopande af sitt vid sistlidne Riksdag i oförmälda hänseende väckta och af dåvarande Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskott i viss mån understödda förslag, hvilket likväl i följd af Riks-Ståndens skiljaktiga beslut förföll, har Herr *Bennich, A. G. son*, uti motion (N:o 66) nu förnyat samma förslag, sådant det af nyssnämnda Utskott blef affattadt, nemligen: "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke de Statens medel, som för närvarande ingå till och förvaras i landtränterierna, kunde genom insättning i bankerna göras fruktbarande och för allmänna rörelsen tillgängliga samt, i händelse en sådan anordning skulle befinnas lämplig, i nåder låta utarbета samt »till Riksdagen öfverlemna förslag till de bestämmelser — såväl i fråga om förändrad organisation af Länsstyrelsernas kassaförvaltning, som i andra hänseenden — hvilka för ändamålet pröfvas nödiga."

Utskottet, som fått nämnda motion tillika med deraf föranledda yttranden till sin behandling remitterade, har ansett nödigt att till vägledning för omdömet, huruvida, såsom motionären förmenat, frågan om ränterimedlens fruktbargörande verkligen kunde för statskassan och allmänna rörelsen vara af någon afsevärd betydelse, från Kongl. Statskontoret förskaffa sig och för Riksdagen framlägga härvid fogade uppgift å de i landtränterierna befintliga kontanta behållningar vid hvarje månads slut under år 1866.

Af denna uppgift inhemtas, bland annat, hurusom beloppet af de i landtränterierna samlade medel ganska betydligt omvexlat vid olika tider af året, så att det vid April månads slut utgjort nära 5 millioner Riksdaler, men deremot vid slutet af September icke uppgått till fullt 1,200,000 Riksdaler, samt att medelbeloppet för året utgjort något öfver 2,500,000 Riksdaler. Det inhemtas tillika, att dessa betydliga vexlingar i ränterikassornas belopp med föga afvikelser samtidigt inträffat i Rikets olika delar.

Om nu, såsom med motionen åsyftas, dessa ränterimedel kunde genom insättning på upp- och afskrifnings- eller möjligen till någon del på depositions-räkning hos Riksbankens afdelningskontor, filialbanken eller enskilda banker göras fruktbärande, intill dess medlen för Statsverkets utgifter behöfde disponeras, och man härvid beräknar, att en medelränta allenast af 3 procent kunde betingas, synes ett inkomstbelopp af omkring 75,000 R:dr för år kunna på detta sätt Statsverket beredas.

Ännu mera förtjent af uppmärksamhet förekommer emellertid den omständigheten, att, såsom omförmälda uppgift gifver vid handen, under vissa perioder af året och just dem, då betydliga skatter skola utgöras och så väl härtill som till förlag för flera viktiga näringsgrenar, icke minst vid jordbruket, bergsbruket och skogshandteringen, penningekapitalet starkt tages i anspråk, men afsättningen till utlandet vanligen är minst liflig, att just under dessa delar af året de största beloppen finnas hopade i landtränterierna och sålunda undandragna den allmänna rörelsen. De periodiska rubbningar i penningecirkulationen, som årligen, äfven under eljest normala förhållanden länge försports och öfverklagats, synas till väsendtlig del hafva sin förklaringsgrund i nyss antydda förhållanden; och visserligen bör ingenting underlåtas, som, utan åsidosättande af det allmännas säkerhet och fördel, kan för undanrödjande eller förmildrande af dessa öfverklagade olägenheter åstadkommas.

Det motstånd, som ifrågavarande förslag rönt, har ock till väsendtlig del sin grund i farhågor för det allmännas säkerhet, i de fall då ränterimedlen skulle anförtros åt enskilda bankbolag. Man har nemligen velat betrakta såsom en för Staten vådlig inblandning i de enskilda bankbolagens affärer, om ränterimedlen under en eller annan form hos bankerna insattes.

Utskottet har sorgfälligt undersökt denna fråga, men icke kunnat finna de yttrade farhågorna i någon mån berättigade. De enskilda bankbolagen, grundade på solidarisk ansvarighet, inrättade i öfverensstämmelse med derom gifna lagar, underkastade statsadministrationens kontroll, och den måhända ännu starkare af offentligheten och allmänhetens ständiga, ingalunda öfverseende uppmärksamhet, kunna visserligen icke ens med något sken af sannolikhet betraktas såsom för sina fordringsegare mindre betryggande, än hvilken annan landets penningeinstitution som helst. Staten har ock i detta hänseende redan gifvit till känna sitt förtroende ej blott genom användandet i sina liquider af de enskilda bankbolagens postremissvexlar, utan ock genom tid efter annan flera allmänna inrättningar medgifven rätt att insätta deras kassabehållning på upp- och afskrifnings- och depositionsräkning hos de enskilda bankbolagen. Allmänna mening i landet har icke mindre faktiskt ådagalagt detta förtroende, då såsom förebråelse mot de enskilda bankbolagen ofta anföres, att de lediga kapitalen mer och mer undandragas den enskilda krediten man och man

emellan samt föredraga placering i bankerna emot lägre ränta, just för den större och obetviflade säkerheten om likvid vid förfallotiden. Någon farhåga att de enskilda bankbolagen icke lemnade all erforderlig trygghet mot förlust för Statsverket genom ränterimedlens placering hos dessa bankinrättningar synes således icke skäligen böra ega rum, och minst lär kunna befaras, att icke säkerheten för Statsverket åtminstone vore lika betryggad som genom de stundom ganska betydliga beloppens förvaring i ränterierna.

Den mening att Statsverket genom ifrågasatta åtgärden försattes i någon menlig inblandning med de enskilda bankbolagen eller för dessa bolags förbindelser iklädde sig någon ansvarighet, torde icke heller vara mera grundad, än ett påstående att Statsverket genom sina kassors vårdande hos Riksbanken med denna inlåtit sig i någon sammanblandning eller för Riksbankens förbindelser åtagit sig någon ansvarighet. Hos den ena som den andra bankinrättningen blir Statsverket endast fordringsägare.

Ett annat skäl har jemväl emot förevarande förslag hemtats derifrån, att förslaget syntes åsyfta landtränteriernas indragning, och otvifvelaktigt synes en sådan mening icke hafva varit för motionären främmande.

De flera betänkligheter, som emot en så genomgripande förändring blifvit anförda, hafva emellertid synts Utskottet böra föranleda dertill, att någon tanke i omförmälda rigtning icke bör sammanbindas med det derförutan, enligt Utskottets åsigt, både för Statsverket och isynnerhet för allmänna rörelsen nog viktiga förslaget.

Utskottet har således funnit sig böra, med uteslutande af hvad motionären i sistnämnda hänseende föreslagit, i öfrigt biträda hans mening; Och får, med åberopande af hvad här ofvan blifvit anfördt jemte de flera skäl motionen i öfrigt innehåller, tillstyrka,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke de Statens medel, som för närvarande ingå till och förvaras i landtränterierna, kunde genom insättning i bankerna göras fruktbärande och för den allmänna rörelsen tillgängliga samt, i händelse en sådan anordning skulle befinnas lämplig, i nåder låta utarbета samt till Riksdagen öfverlemna förslag till de bestämmelser, hvilka för ändamålet pröfvas nödiga.

Stockholm den 20 Mars 1867.

På Utskottets vägnar.

E. W. Nordenfelt.
